

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «8.07072 Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«податкова справа»

на тему: **«Податок на додану вартість як фіскальний інструмент держави»**

Виконавець:

студентка фінансово-економічного
факультету
Щупій Наталія Олександрівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Шикіна Наталія Анатоліївна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми: В системі методів державного макроекономічного регулювання важлива роль належить фіскальній політиці. Фіскальна політика дозволяє скорегувати динаміку ВВП у бажаному напрямку. Політика державних витрат і податків є одним з найважливіших інструментів державного регулювання економіки, спрямованих на стабілізацію економічного розвитку. Варто зауважити, що саме непрямі податки це потужний та дієвий інструмент фінансового впливу, дія якого засновується на використанні таких важелів, як ставки оподаткування, пільги та санкції, порядок обчислення і сплати. Провідним непрямим податком в Україні та країнах-членах ЄС, в свою чергу, є податок на додану вартість, оскільки частка його надходжень у доходах державних бюджетів країн досягає 45%. Основними його перевагами є стабільність надходжень, широка база оподаткування, податкове навантаження з ПДВ на кінцевий товар не залежить від кількості оборотів і стадій створення вартості, ПДВ не впливає на прийняття альтернативного рішення “споживання – заощадження” тощо. Водночас ПДВ сьогодні характеризують значною кількістю недоліків, що спричинені вадами вітчизняної системи оподаткування. Зокрема, на практиці серед них можна виділити: складність механізму адміністрування, можливість ухилення від сплати податку платниками, несвоєчасне бюджетне відшкодування, негативний вплив на високотехнічні та наукомісткі виробництва. На відміну від інших країн, де ПДВ справляється протягом багатьох десятиріч, в Україні цей податок застосовується протягом відносно короткого періоду, і тому система його справляння має багато суттєвих недоліків, що обмежують фіскальний потенціал ПДВ і ефективність його реалізації. Формування і реалізація цього потенціалу залежить від багатьох факторів, а тому в умовах мінливого ринкового та нормативно-правового середовища механізм справляння ПДВ вимагає постійного перегляду та вдосконалення.

Окремі питання функціонування та удосконалення механізмів реалізації фіскального потенціалу ПДВ досліджували такі зарубіжні автори як Р. А. Масгрейв, С. Онисько, І. Тофан, Ф. Ярошенко, П. Мельник, О. Грицина, А. Крисоватий. О. Базалева, Д. Коваленко, М. Дем'яненко, В. Федосов, М. Соколов, М. Дем'яненко, Л. Бойко, Д. Дяковський. С. Морозова, М. Руденко В. Докучаєва Г. Гаррісон, Р. Крилов та інші. Віддаючи належне напрацюванням згаданих учених щодо теоретичного обґрунтування напрямів нарощування фіскального потенціалу ПДВ і враховуючи актуальність даних питань в умовах сучасності, на сьогодні є ще ряд невирішених проблем, які обмежують фіскальний потенціал ПДВ та ефективність його реалізації.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних засад дослідження особливостей податку на додану вартість на основі аналізу його стану, ефективності та перспектив розвитку.

Завдання дослідження:

- описати місце непрямих податків серед фіскальних інструментів держави;
- дослідити особливості фіскальної політики держави та механізм її реалізації;
- проаналізувати надходження податку на додану вартість до Державного бюджету України та ефективність системи адміністрування податку на додану вартість в Україні;

- запропонувати напрямки вдосконалення адміністрування ПДВ в Україні;
- розглянути зарубіжний досвід застосування ПДВ.

Об'єкт дослідження: податок на додану вартість як фіскальний інструмент держави.

Предмет дослідження: фіскальний потенціал ПДВ в Україні та особливості його реалізації.

Методи дослідження: для розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, використовувалися загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання: *аналіз* (дослідження частки ПДВ у доходах бюджету та податкових надходженнях, частки бюджетного відшкодування у загальній сумі надходжень ПДВ, визначення динаміки змін показників фіскальної ефективності та зв'язку між ними), *синтез*, *графічний і табличний метод* (для наочного представлення результатів проведеного дослідження, встановлення зв'язку між отриманими результатами), *історичний* (для дослідження процесу зародження та розвитку механізму податку на додану вартість в Україні та за кордоном), *методи індукції та дедуції* (визначення сутності базових термінів), *порівняння* (дослідження механізмів адміністрування ПДВ, фіскальної ефективності податку, зіставлення даних та результатів розрахунків у різні роки).

Інформаційна база дослідження це: статистичні матеріали Державного комітету статистики України; звітні дані Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України, Національного банку України; офіційна інформація ЄС, звіти про виконання бюджетів країн-членів ЄС монографічні дослідження та публікації вітчизняних і зарубіжних авторів; законодавчі та нормативно-правові акти; електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (94 найменування) та 15 додатків. Загальний обсяг роботи становить 164 сторінки. Основний зміст викладено на 133 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Непрямі податки в системі важелів державного впливу*» розглянуто сутність фіскальної політики та механізм її реалізації в Україні, а також місце непрямих податків серед фіскальних інструментів держави та історію розвитку ПДВ, як основної форми непрямого оподаткування.

У другому розділі «*Моніторинг надходження податку на додану вартість до Державного бюджету України*» проаналізовано ефективність системи адміністрування податку на додану вартість, динаміку надходження податку на додану вартість до бюджету України і практику його відшкодування, а також фіскальну ефективність податку на додану вартість в Україні.

У третьому розділі «*Шляхи вдосконалення податку на додану вартість в Україні*» розглянуто основні проблеми застосування механізмів податкового регулювання в Україні та досвід застосування податку на додану вартість у країнах-членах Європейського союзу, а також запропоновано основні напрями вдосконалення системи адміністрування ПДВ в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Непрямі податки це потужний та дієвий інструмент фінансового впливу, дія якого засновується на використанні таких важелів, як ставки оподаткування, пільги та санкції, порядок обчислення і сплати.
2. В системі державних фінансів України ПДВ є одним з чотирьох фіскально значущих податків. Загальний обсяг надходжень зі сплати ПДВ майже удвічі перевищував відповідний показник інших фіскально значущих податків.
3. Функціонування ПДВ в Україні зумовлює низку проблем, пов'язаних з його адмініструванням. Численні пропозиції та зауваження науковців, знайшли своє відображення в чинному законодавстві, шляхом внесення відповідних змін.
4. Вітчизняна система адміністрування ПДВ протягом усього періоду функціонування даного податку зазнала суттєвих змін. Ці зміни були зумовлені в основному спробою наближення практики адміністрування до кращих світових стандартів.
5. Останнім часом посилюється комплекс серйозних проблем, пов'язаних з адмініструванням цього податку та викривленням його економічної сутності. Одними з основних є шахрайство в сфері ПДВ та ухилення від сплати податку. Аналіз схем ухилення від оподаткування ПДВ свідчить про те, що практично всі схеми спеціалізуються на отриманні бюджетного відшкодування шляхом проведення сумнівних операцій з використанням «фіктивних фірм».
6. Побудова та застосування механізмів податкового регулювання носить комплексний характер, в рамках стратегії розвитку державних фінансів України та в поєднанні із інституційними ринковими реформами – це створення стимулюючої податкової системи та конкурентної ринкової системи.